

I U D A I C A

SAMUEL PINELES – în panteonul sionismului mondial

Samuel Pineles (n. 1843, Brody – m. 1928, Galați). Nu toți evreii mari erau și mari evrei. Samuel Pineles, născut la Brody (Galiția), ca fiu al prețitului talmudist, maskil și scriitor Herș Mendel Pineles, era. Nu întâmplător, ziarul timpului îl caracterizau în necrologurile publicate la moartea sa drept „veteranul iudaismului moldav”, „bunicul mișcării evreiești din țară”, „patriarhul coreligionarilor săi”, chiar dacă nu era decât un întreprinzător și financiar stabilit la Galați la vârsta de 17 ani pentru a-și ajuta părințele în cele „economice”, dar nu numai.

Căci atât fiul cât și tatăl au excelat în atâtea alte țărâni. Ca bun evreu, Samuel Pineles a sprijinit toate marile acțiuni de înțelegere pentru populația evreiască din vremea sa, de aceea și era denumit „stâlp al filantropiei”: a fost în fruntea celor care au dat ajutor refugiaților evrei veniți – prin înțelegerea guvernului român – să caute adăpost în România, urmare a pogromurilor țariste, apoi ale vicisitudinilor produse și unor evrei de revoluția bolșevică.

Ca bun evreu, Samuel Pineles a fost un mare sionist: împreună cu dr. Karpel Lippe a întemeiat la Iași gruparea „Ișuv Eretz Israel”, apoi gruparea „Chowewe Zion”. În 1882, la Conferința societăților de emigrare din Focșani a fost ales președinte. Cu ajutorul său olimii (emigranții) din Moldova (Moinești, Galați ș.a.) care au înființat în Palestina coloniile Zichron Iakov și Roș Pina au putut beneficia de fonduri provenite de la baronul Edmond de Rothschild. În țară a făcut parte din mai multe instituții sioniste, din Comitetul de Acțiune, fiind unul dintre fondatorii Trustului Colonial Evreiesc.

Împreună cu Eliezer Rokeach – venit din Palestina – Pineles a întemeiat, la Galați, gazeta „Emigrantul”. În același timp a colaborat la cele mai importante ziare evreiești (germane, engleze, palestiniene și locale) care dezbăteau problema evreiască la nivel „global”.

Când a apărut Theodor Herzl, cu al său Program de sionism politic, S.P. a devenit un adept hotărât al noii mișcări. A participat la toate Congresele acestei mișcări – de la primul, Basel, 1897, unde a și fost ales, alături de Max Mordau, vicepreședinte –

până la al zecelea. De câte ori revenea de la aceste Congrese sioniste mondiale aducea un suflu nou în viața evreiască locală, stimulând în același timp acțiunile Keren Kayemeth și Keren Haiesod (fonduri naționale evreiești) la implementarea cărora, în țară, și contribuise.

Ca activist de seamă, în Loja gălățeană a B'nai B'rith – în „care erau cuprinși oamenii cu stare din localitate” – izbutea să convingă pe mulți dintre „frații” organizației să-și sporească contribuțiile la aceste fonduri.

Samuel Pineles stăpânea vaste cunoștințe privind cultura română, iudaică și universală, pe care le răspândea cu generozitate și talent sub formă de conferințe, dezbateri, rubrici permanente în gazeta (vezi și ciclul de la finele anilor '30 în „Opinia Evreiască”).

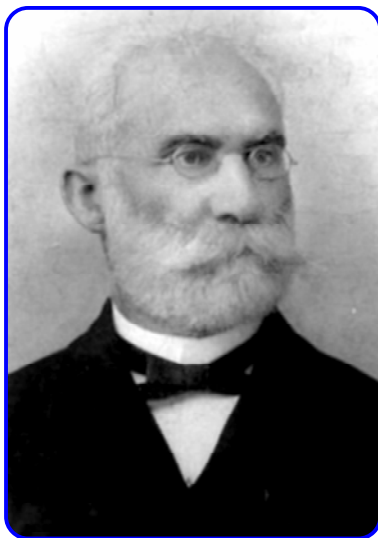
Prin toate cele de mai sus, Samuel Pineles era un evreu exemplar – un mare Om și totodată un mare Evreu, astfel recunoscut în ambele sale calități. La înmormântarea sa, românii, evreii și de alte naționalități au urmat carul mortuar, magazinele orașului au fost închise, au fost prezente toate oficialitățile, consulul englez, cel polon, o delegație de preoți ortodocși, armeni ș.a.

Dovadă peremptorie a prețurii unanime pe care o dobândește o personalitate de Mare Evreu este aceea că se dovedește a fi perceput ca Om și Evreu atât în afara etniei sale cât și înăuntrul ei. Samuel Pineles era

iubit și respectat, de neevrei ca și de evrei, pentru virtuțile și acțiunile sale specifice, dar și generale în același timp: grija pentru prosperitatea urbei sale, portul Galați, pentru sănătatea vieții economice și financiare locale, pentru relațiile cu străinătatea ș.a.m.d. Relațiile sale epistolare cu Adolphe Crémieux, stau dovadă în acest sens. Trimiterea Alianței Israelite Universale din Paris informații periodice și documente privitoare la evreii din România.

În 1965, osemintele lui Samuel Pineles au fost reînchinate pe Har Hazikaron din Ierusalim.

HARY KULLER

Franz Rosenzweig

Filosoful Franz Rosenzweig a trăit numai 43 de ani (1886-1929), dar a lăsat o urmă de neșters. Este unul dintre traducătorii Bibliei ebraice în germană (împreună cu Martin Buber). Levinas a apreciat accentul pus de filosoful evreo-german pe iubire, în sensul iudaic, decalogic. Au mai scris despre el Gershom Scholem, André Neher, iudaști iluștri, ca și gânditori creștini. În 1979 a avut loc la Ierusalim un simpozion consacrat comemorării a 50 de ani de la moartea lui Rosenzweig. Opera sa nu este prea vastă: *Steaua izbăvirii*, *Cărticica despre mintea omenească sănătoasă și bolnavă*, studii, eseuri, articole. A fost contemporan cu Florenski, Heidegger, Wittgenstein, dar a trăit mai puțin. Numele său le stă, totuși, alături. Atras la început de hegelianism, evreu asimilat gata să se convertească la protestantism, Rosenzweig renunță la acest pas, în preajma războiului mondial, și începe să studieze asiduu tradiția iudaică. Levinas comentează această evoluție, explicând-o prin atracția iudaismului. Însuși Rosenzweig afirmă că evreul nu are nevoie de convertire ci, poate, păgânul. În timpul războiului el a ajuns, ca militar, în Galiția, Polonia. Credem că, astfel, a cunoscut și

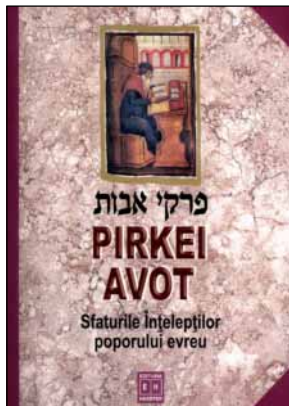
FRANZ ROSENZWEIG și iudaismul

locurile unde au trăit vestiții hasidimi de după Baal Șem Tov. Una dintre preocupările sale, în plan ideatic, este relația Adam-Creator, reflectată în termenii Eu-Tu-Eu, adică perena „cunoaștere de sine”. Apoi este vorba de „iubirea mai tare ca moartea” (după „Cântarea Cântărilor”). În 1919, Rosenzweig se stabilește la Frankfurt pe Main, unde era o importantă comunitate evreiască (30.000 de suflete) și se apropie de rabinul-cabalist Nehemia-Anton-Nobel. În 1920, înființează „Școala iudaică liberă” pe care o conduce până la sfârșitul său prematur, în 1929. Este un loc unde se țin dezbateri, conferințe, participă la celebrități precum Agnon, Erich Fromm, Scholem, Buber ș.a. Continuată de Buber, școala a fost distrusă în timpul „Noptii de cristal” (noiembrie 1938).

Opera lui Rosenzweig este comparată cu literatura lui Kafka, în sensul eliberării de convenții absurde, al propriei regăsiri într-o lume ideală a comunicării nemijlocite. În 1923, este lovit de o boală cumplită care îl obligă să rămână în pat până la sfârșit (șase ani de suferință). El, care năzuia spre comunicare, reușește abia prin semne să-și dicteze, pe litere, eseurile, cu ajutorul soției, Edith. Traduce și comentează 150 de imnuri ale lui Iehuda Halevi și Vechiul Testament, aproape în întregime, alături de Martin Buber. Numai cu pleoapele reușea să se facă înțeles, efortul său fiind, probabil, unic în istoria cărțurilor lumii. Moartea l-a oprit la capitolul 53, *Cartea profetului Isaia*. A lăsat în urmă bijuterii neprețuite, de înaltă puritate.

BORIS MARIAN

Casa ta să fie gazdă Înțelepților

Iosei ben loezer, notabilul din Țereda, și Iosei ben Iohanana, notabilul din Ierusalim, au primit tradiția de la înaintași. Iosei ben loezer, notabilul din Țereda, zicea: „Fie casa ta gazdă Înțelepților, prăfuieste-te cu praful picioarelor lor și soarbe setos vorbele lor”.

Tanaimii amintesc în *Mișna* că acești notabili funcționau în Sanhedrin ca perechi. Iosei ben loezer a fost președintele Înaltei Curți, iar Iosei ben Iohanana era judecător suprem. Rabi Ovadia din Bartanura explică versetul de mai sus în sensul că atunci când Înțelepții vor dori să se consulte laolaltă, casa ta să fie loc de întâlnire a lor, în felul acesta vei putea și tu profita și vei învăța de la înaintași. El continuă să explice că oamenii trebuie să se călăuzească după Înțelepți și așa „ne vom prăfui” și noi. Să „sorbim setos” vorbele lor. Un om căruia îi este sete bea apă; noi trebuie să sorbim învățătura lor. Rași explică cuvintele „au primit tradiția” prin aceea că au primit învățătura de la Antigonos [...]. În momentul în care ne îndepărtăm de religie, chiar și cel mai drept om poate fi influențat negativ, deci suntem obligați să o păstrăm. *Tana* vine și ne spune: „Casa ta să fie gazdă Înțelepților”. Prin urmare, trebuie să avem grijă ca într-adevăr casa noastră să fie vizitată de Înțelepți. Atunci ea ne va păzi de pericolul de a ne pierde obiceiurile și a le accepta pe cele ale altor popoare.

Extrase din vol. „Pirkei Avot” (Ed. Hasefer, 2004) - ediție îngrijită de BARUCH TERCATIN

DIVREI TORA

REFLECȚII BIBLICE
de ing. BARUCH TERCATIN

● Sâmbătă, 6 mai 2006 (8 Yiar 5766), se citesc Pericopele AHREI MOT și KEDOȘIM. Pericopa ne spune: „*Velo țșavu bișmi leșeker*” („Să nu juri în numele Meu pentru neadevăr”). În secolele trecute, evreul era obligat să depună jurământul *more judaico*. Jurământul era însoțit de înjosiri și evreii îl anulau în rugăciunea de *Kol Nidrei*, la începutul postului de Iom Kipur. Obligația a fost introdusă de bizantinii în timpul lui Justinian, în anul 531 e.n. Documente despre acest jurământ, datate din 1786 și din 1800, au fost găsite și în Vechiul Regat. Obiceiul a fost desființat prin intervențiile lui Gaster, Meir Beck și Șef Rabinul dr. Niemirower.

*

● Sâmbătă, 13 mai 2006 (15 Yiar 5766), citim Pericopa EMOR, care începe cu versetul: „*Emor el hacohanim bnei Aaron veamarta*” - „Spune cohanimilor (preoților), fiii lui Aaron, și spune-le din nou”. Talmudul susține că scopul repetiției este ca atât cei mici, cât și cei mari să asculte. Cei mari trebuie să ferească pe cei mici de a nu păcătu. Cohanimii trebuie să fie un model pentru popor. Înțelepții trebuie să se ocupe de educația tineretului. Rambam susține că educația tineretului este o poruncă din vremea lui Abraham. Nu trebuie să uităm că Moșe ceruse Faraonului egiptean să elibereze poporul evreu

- Pericopele AHREI MOT-KEDOȘIM (6 mai 2006 - 8 Yiar 5766)
- Pericopa EMOR (13 mai 2006 - 15 Yiar 5766)
- Pericopele BEHAR-BEHUKOTAI (20 mai 2006 - 22 Yiar 5766)
- Pericopa BAMIDBAR (27 mai 2006 - 29 Yiar 5766)

din sclavie. La întrebarea cine să plece, răspunsul lui Moșe a fost: „*Binureinu ubizkeneinu*” („Tineretul și bătrânii”). Moșe a pus întâi tineretul și apoi bătrânii. Fără tineret, care este viitorul poporului, sărbătoarea nu este sărbătoare.

*

● Sâmbătă, 20 mai 2006 (22 Yiar 5766), se citesc împreună Pericopele BEHAR și BEHUKOTAI, aceasta pentru a echilibra calendarul pericopelor. Problemele tratate sunt cele legate de agricultură. Ne vom ocupa de modul în care a soluționat agricultorul evreu interdicția de a nu

însămânța pământul în cel de-al șaptelea an, când acesta ar trebui să se odihnească. Se știe că în timpul celui de-al doilea Templu, al Mișnei și al Talmudului - în anul *Șmita* - odihna era respectată. Pe de altă parte, în timpul primului Templu, această lege nu era respectată și credincioșii așteptau pedeapsa divină. Problema nu era ușoară și în diferite epoci s-au căutat diferite soluții. Până la urmă, s-a ajuns la un compromis în sensul că, deși pământul n-a fost însămânțat, a dat totuși ceva roade și s-a permis culegerea lor.

În această sâmbătă terminăm Cartea a treia a *Pentateuh*-ului - „*Vaikra*”.

*

● Sâmbătă, 27 mai 2006 (29 Yiar 5766), începem să citim *Cartea Bamidbar*, cu prima ei pericapă - *BAMIDBAR*. Această pericapă începe cu recensământul făcut de Moșe celor 12 triburi. La numărătoare au fost luați în considerare numai bărbații de la vârsta de 20 de ani în sus. Ne putem întreba de ce tocmai 20 de ani? Este vârsta la care tânărul intra în armată și pleca în război. În jurul acestei vârste au fost duse controverse, unii învățați pronunțându-se pentru 18 ani ca vârstă a maturizării pentru bărbați și femei. Dar până la urmă s-a stabilit vârsta de 20 de ani, iudaismul susținând că, până atunci, un tânăr nu are experiența vieții. În „*Pirkei Avot*” („Sfaturile înțelepților”) se arată că la 20 de ani omul trebuie să înceapă să se gândească la cum să-și câștige traiul. În consecință, aceasta este vârsta la care el poate deveni util societății.

Un exemplu moral – Rabinul ZISE PORTUGAL

Despre Rabinul Zise Portugal nu avem multe date, dar am reținut vibranta evocare pe care i-o făcea fostul Șef Rabin dr. Moses Rosen la 30 de zile de la încetarea sa din viață, la New York, în august 1982. Se afla acolo din 1960, când a părăsit România, fără a uita meleagurile unde a trăit o viață. În ultimii ani de viață orbise, dar trimitea scrisori pe adresa din Sf. Vineri nr. 9-11. Locuia în Brooklyn, înființase numeroase instituții „Hesen le Avraham” pentru ajutorarea săracilor și orfanilor.

Rabinul din târgușorul moldovean Sculeni a avut o menire pe care a urmat-o cu o abnegație extraordinară: să ajute orfanii rămași după tragedia din Transnistria. A crescut, cu sprijinul soției și al unor contribuții financiare minore, circa 200 de copii ca pe propriile sale odrasle, iar el avea doar un băiat: Israel Avram. Nu numai că i-a întreținut, dar le-a fost și dascăl. A participat, totodată, la viața religioasă a comunităților din Moldova și din Transilvania. A compus cântece și texte religioase, era un autodidact în acest domeniu. Dr. Moses Rosen scria, fără reținere, că era un sfânt, deși în calendarul evreiesc sfinții nu există. (B.M.M.)